

Zenon Błądek, Tadeusz Tulibacki

Dzieje krajowego hotelarstwa od zajazdu do współczesności.

Fakty, obiekty, ludzie

Wydawnictwo Albus, Poznań 2003

Najnowszą pozycją na rynku księgarskim traktującą o historii hotelarstwa w Polsce jest podręcznik autorstwa Zenona Błądka i Tadeusza Tulibackiego pt. *Dzieje krajowego hotelarstwa od zajazdu do współczesności. Fakty, obiekty, ludzie*. Jest to kompendium wiedzy o charakterze przekrojowym i porządkującym. Autorzy podejmują temat, który większość książek hotelarskich jedynie zarysowuje.

Podręcznik liczy 277 stron, zawiera przedmowę, wstęp i osiem rozdziałów merytorycznych. Przedstawiony układ książki oraz tytuły kilku rozdziałów budzą pewne zastrzeżenia i wątpliwości. Tytuł rozdziału 5. (*Dynamiczny rozwój bazy hotelowej w latach 1995–2002*) sugeruje, że treści w nim zawarte pokrywają się z informacjami z rozdziału 1., podrozdział 8. (*Hotele w gospodarce rynkowej po 1990 roku*). Opis hoteli Pod Orłem w Bydgoszczy i Bast w Inowrocławiu powinien być umieszczony w podrozdziale prezentującym historyczne hotele w różnych polskich miastach (rozdział 2). Nazwa rozdziału 3. (*Wybrane hotele o indywidualnych cechach i programie obsługowym*) jest na tyle szeroka, że może objąć również treści rozdziału 6., w którym opisane zostały hotele o podwyższonym standardzie i rozszerzonym programie rekreacyjnym i wielofunkcyjnym. Proponowane zmiany układu treści mają jedynie poprawić przejrzystość podręcznika.

W rozdziale 1. autorzy przedstawili w zarysie historię hotelarstwa na świecie i w Polsce. Najpierw opisali początki formowania się usług hotelarskich od starożytności (Egipt, Babilon, Grecja, Imperium Rzymskie) aż po okres kształtowania się pierwszych na świecie systemów hotelowych w latach 50. XX w. Następne podrozdziały prezentują rozwój hotelarstwa na ziemiach polskich. Wyróżniono siedem logicznie uporządkowanych okresów, które akcentują przemiany społeczne i gospodarcze kraju wpływające na ewolucję

programu użytkowego i funkcjonalnego obiektów hotelarskich. Pojawia się tu opis poznańskiego hospicjum prowadzonego przez joannitów, najstarszych karczem, oberży i zajazdów. Interesująco zostały przedstawione pierwsze warszawskie hotele Marywil i Pod Orłem Białym oraz XIX-wieczne domy zajezdne, które były pierwszą próbą ujednolicenia budownictwa hotelowego. Podrozdział zatytułowany *Rozwój hotelarstwa w XVIII i XIX w.* nie odnosi się do całego wieku XIX, lecz obejmuje pierwsze trzy dekady, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w tytule. Wiele uwagi autorzy poświęcili okresowi odbudowy hoteli po II wojnie światowej oraz w latach 1970–1990. Ta szczegółowa charakterystyka odsłania czasami kuriozalne decyzje podejmowane przez władze centralne w zakresie budowy nowych hoteli niedostosowanych do potrzeb rynku. Bardzo dobrze zostało wyjaśnione zjawisko tzw. importu inwestycyjnego, w ramach którego powstało wiele znakomitych obiektów poprawiających wizerunek polskiego hotelarstwa poza granicami kraju, a także wpłynęło korzystnie na działania wykonawców krajowych.

Rozdział 2. przedstawia charakterystykę hoteli tworzących historię polskiego hotelarstwa. Szczegółowo opisano w nim dzieje najstarszych, funkcjonujących do dziś obiektów (z wyjątkiem hotelu Ritz w Białymstoku) w Krakowie, Warszawie, Poznaniu, Łodzi, Wrocławiu, Lublinie i kilku innych miastach. Na ich przykładzie można zrozumieć genezę problemów własnościowych, które w wielu przypadkach nie zostały jeszcze rozstrzygnięte oraz potrzebę renowacji i dostosowania ich programów użytkowych oraz wyposażenia do współczesnych potrzeb.

Tytuł rozdziału 3. został sformułowany bardzo szeroko – *Wybrane hotele o indywidualnych cechach i programie obsługowym*. Można by tu umieścić niemal wszystkie opisywane w książce obiekty, z wyjątkiem tych należących do dużych systemów hotelowych, gdzie stopień standaryzacji usług i programu użytkowego jest znaczący. Autorzy w pierwszym podrozdziale opisali pięć hoteli należących do różnych organizacji społecznych, a w drugim – ponad 30 obiektów zabytkowych (głównie pałaców, zamków i dworów) specjalnie przystosowanych do działalności hotelarskiej. Pięć kolejnych podrozdziałów charakteryzuje obiekty należące do wybranych gestorów: Urzędu Rady Ministrów, PTTK, FWP, spółdzielni rolniczych, przedsiębiorstw rodzinnych. W przypadku obiektów rodzinnych nie zostały podane ich cechy charakterystyczne, dzięki którym można by je odpowiednio zaklasyfikować. Wydaje się, że nazwa ta powinna być używana w stosunku do małych, kameralnych obiektów, w których rodzina właściciela stanowi trzon zatrudnionej załogi. Tymczasem w grupie hoteli rodzinnych autorzy podają przykład obiektów należących do Tadeusza Gołębiowskiego w Mikołajkach, Wiśle i Białymstoku,

które z racji swojej wielkości nie powinny być w ten sposób określone. Rozdział 3. kończy charakterystyka ośmiu hoteli o rozszerzonym programie odnowy biologicznej, zlokalizowanych w miejscowościach wypoczynkowych.

Opis największych polskich przedsiębiorstw hotelarskich i ciekawych inicjatyw z zakresu współpracy marketingowej obiektów czytelnicy znajdą w rozdziale 4., zatytułowanym *Polskie systemy hotelowe i inne jednostki zespolonego działania*. Najwięcej uwagi poświęcono tu Orbisowi oraz Gromadzie, które niewątpliwie mają duży wpływ na kształtowanie się rynku hotelarskiego w Polsce, o czym świadczy fakt, że autorzy często odwołują się do tych firm we wcześniejszych rozdziałach. W drugiej części rozdziału autorzy przedstawiają przykłady 10 przedsięwzięć o zasięgu lokalnym, regionalnym i ogólnokrajowym, które są początkiem formowania się łańcuchów hotelowych (Hotele 500, Best Eastern Plaza Hotels, RT Hotels Kraków), bądź porozumieniem marketingowym (PPH, Zajazd Polski).

Tytuł rozdziału 5. (*Dynamiczny rozwój bazy hotelowej w latach 1995–2002*) wprowadza czytelnika w błąd, ponieważ zawiera jedynie informacje o inwestycjach zagranicznych systemów hotelowych w Polsce. Autorzy dokonali zestawienia działań zagranicznych systemów według stanu informacji na 2002 r. i planów na lata następne. W związku ze znaczącymi zmianami na krajowym rynku hotelarskim niektóre planowane działania zostały zaniechane, w związku z czym zawarte w podręczniku informacje nie są już aktualne, np.: informacje o systemie Best Western, InterContinental, przedsiębiorstwie Global Hotels Development Group, czy związkach Orbisu z Accorem.

W rozdziale 6. autorzy uchwycili pewne trendy nowych inwestycji hotelarskich wyróżniając: hotele małe, ekskluzywne o rozbudowanym programie odnowy biologicznej, zlokalizowane w zwartej zabudowie oraz na terenach o szczególnych walorach klimatyczno-rekreacyjnych; hotele połączone z centrami rekreacyjnymi (Aquapark w Polkowicach, Aquahotel w Kaliszu, Stacja Nowa Gdynia w Zgierzu), centra handlowo-biurowe z bazą hotelową (Nowe Miasto w Krakowie, Centrum Obsługi Biznesu w Poznaniu), hotele przy portach lotniczych i centra kongresowe.

Rozdział 7. to bardzo krótka charakterystyka kilku wybranych organizacji i grup związanych z działalnością hotelarską. Rozdział ten z powodzeniem mógłby być częścią podrozdziału przedstawiającego hotele w gospodarce rynkowej po 1990 r.

Dużą wartość przedstawia rozdział 8., w którym autorzy przedstawili sylwetki osób zawodowo związanych z hotelarstwem. Biogramy zostały podane w sposób uporządkowany: ziemianie i przemysłowcy, nestorzy hotelarstwa, wybitni hotelarze, architekci i budowniczowie oraz wybitni i zasłużeni pedagodzy.

Zaletą publikacji są liczne i interesujące ilustracje (183 rysunki), na których przedstawiono 175 obiektów. Publikacja zawiera 13 tabel, lecz żadna z nich nie została opatrzona tytułem ani źródłem pochodzenia danych. Spis bibliografii zawiera 67 pozycji literatury. W końcu książki umieszczono indeks występujących nazwisk, wykaz ilustracji oraz wykaz zastosowanych skrótów. Brakuje natomiast spisu tabel i wykazu obiektów.

Publikacja autorstwa Zenona Błądka i Tadeusza Tulibackiego jest dobrą pomocą dydaktyczną dla nauczycieli zajmujących się hotelarstwem na każdym poziomie kształcenia oraz podręcznikiem dla uczniów i studentów. Jest swego rodzaju przewodnikiem po historii rozwoju branży hotelarskiej, wzbogaconym o noty biograficzne osób ją tworzących. Zaletą jest również to, że przedstawia szerokie tło społeczne, gospodarcze i polityczne, które determinuje zmiany zachodzące w hotelarstwie. Należy podkreślić, że jest to najlepsza jak dotąd książka poruszająca tematykę rozwoju usług hotelarskich w Polsce, a zebrane przez autorów informacje powinny budzić wśród czytelników duże uznanie.

Marek Skrzypczyński